Štev. 250 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v sredo 26. oktobra 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

Izhaja vsak dan zjutraj izvzemši ponedeljek. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik tiskarna Edinost. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov, mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Spomenik padlim

Letos slavi Italija spomin vojakov, padlih v boju za našo deželo. Častniki, generali, vsa italijanska armada s kraljem na čelu se pokloni mrtvim sinovom Italije. Vsa mesta te države bodo razsvetljena, po ulicah bodo odmevale himne neštevilnih godb, tisočglave množice bodo vzklikale mladim možem, ki spe pod kraškimi grobljami.

Jugosloveni, priključeni k Italiji, imamo tudi svoje mrtve. Ob Sanu ležijo, sibirske vihre buče nad njihovimi grobovi, pod avstrijskimi vislicami so pokopani ... največ pa je naših mrtvih bratov zakopanih v bregovih in pečinah nad Sočo in v Tirolski zemlji. Njih ne bo nihče slavil, nobena armada ne bo povešala praporov nad njihovimi grobovi, nobena bojna pesen ne velja njim; le pridušeni jok kmetskih mater in žena bo klical nazaj sinove naše zemlje.

Ne bomo pa klonili duhom, marveč ravno na ta dan se bomo zavedali, kaj mi dolgujemo svojim mrtvim. Nimamo ne srebra ne zlata, da bi jim gradili spomenike; nimamo čet, ki bi v spoštljivem molku korakale mimo grobov, v katerih počivajo primorski Jugosloveni. Imamo pa v svoji sredi žive, nad vse dragocene spomine, ki so nam jih zapustili naši bratje: **Otroci mrtvih so med nami, vojne sirote!** Ko drugi v hvalevrednem spoštovanju gradijo spomenike mrtvim, hočemo mi reševati žive, hočemo pomagati ubogim malim, ki so jih padli primorski Jugosloveni zapustili nam vsem.

Nismo povsem pozabili nanje. Že pred vojno so požrtvovalni ljudje zgradili »Slovensko sirotišče« v Gorici, kjer je našlo zavetje lepo število slovenskih sirot. Tu so bile zavarovane pred nravno propastjo, slovenska šola jim je ohranila narodno zavest, skrbna vzgoja je nadomeščala očeta in mater. Vojna je ta dobrodelni zavod uničila. Toda že letos je s podporo nekaterih občin in mnogih dobrih src vstalo »Slovensko sirotišče« iz razvalin in v njem je našlo nov dom že kakih 30 dečkov in deklic, ki so izgubili stanišče v vojni. Še je prostora v zavodu za petdeset sirot, — in mnogo je slovenskih sirot, ki prosijo, da bi jih sprejeli v zavod, ker dobesedno stradajo kruha, so brez obleke, brez varstva. Toda te sirote mora zavod odkloniti, ker nima nikakih fondov, ker je brez sredstev ... Srce se trga človeku v prsih, ko vidi pred seboj štiriletnega slovenskega dečka, ki bo moral v italijansko sirotišnico, kjer mu zastrupijo srce, da bo morda nekoč pljuval na grob očeta, ki počiva na doberdobski planoti. Zakaj to? Dosedaj nismo zadostno poskrbeli za to, da bi podprli edini naš karitativni zavod da bi omogočili, da bodo vsaj najubožnejše med slovenskimi sirotami oskrbljene s hrano, stanovanjem in obleko. Najmanjšim, najbolj zapuščenim in ogroženim naj pride ves narod na pomoč!

Na vseh mrtvih dan, dva dni predno proslavi Italija spomin svojih padlih vojakov, naj hiti naša misel k slovenskim dečkom in deklicam, katerih očetje so padli v vojni. Na ta dan naj vsi naši ljudje žrtvujejo majhen dar za slovenske sirote — in tako postavimo našim mrtvim živ spomenik ljubezni do zapuščenih sirot.

S to žrtvijo ne bomo samo odprli stotini slovenske dece novega prijaznega doma, ne bomo samo rešili te dece pred potujčevanjem, dosegli bomo mnogo več. Če pogledamo v zgodovino narodov, vidimo, da so vsa velika dela vzklila iz neznatnih početkov. Tudi ustanova »Slovenskega sirotišča« se zdi danes še majhna. Beda, ki vlada po vaseh jugoslovenskega Primorja, nas zove k vse večjim nalogam. Naši invalidi so brez žaščite, izseljenci brez informacij in varstva, na stotine siromakov je brez vsega najpotrebnejšega, — tu mora velika dobrodelna organizacija sistematično pomagati. Že se je v Gorici ustanovil pripravljalni odbor za karitativno organizacijo »Dobrodelnost«. Ta organizacija, ki bo vršila vse vrste dela usmiljena, bo skrbela za slovenske sirote, invalide, izseljence; njen odsek postane tudi »Slovensko sirotišče.« Iz skromnih početkov naj zraste z delom vsega ljudstva velikopotezna dobrodelna organizacija!

Po vsem svetu ležijo trupla naših fantov in mož. Po svem svetu bo hitela naša misel na Vernih duš dan, in se bo vračala nazaj k slovenskim sirotam. Ti otroci nimajo več očetov, zato jim bo oče — vse primorsko ljudstvo; oni nimajo več matere, — naj jim postane ljubeča mati vsa naša domovina!

Tako bomo mi gradili spomenik padlim primorskim Jugoslovenom. **K.**

Jugoslavija

Bolgarski poslanik v Belgradu Todorov o procesu Radoslavova

ZAGREB, 24. »Riječ« piše: Bolgarski poslanik na belgrajskem dvoru Todorov je izjavil med drugim o procesu proti vojnim zločincem, ki se vrši v Sofiji: Ta proces, v katerem se bo zagovarjal celokupni nekdanji Radoslavov kabinet, ker je leta 1915. povzročil, da je Bolgarska sklenila zvezo z osrednjimi velesilami in napadla Srbijo, bo pokazal natančno zgodovino vstopa Bolgarske v svetovno vojno. Pokazal bo tudi, da so postavili Bolgarsko v službo osrednjih sil ljudje, ki niso bili pristojni. Sodišče bo zločince gotovo kaznovalo. Na ta način bo dobila Bolgarska zopet zaupanje v inozemstvu. Fizično je bila Bolgarska že kaznovana, resultat tega procesa bo pa pomenil moralno zadoščenje bolgarskemu narodu.

Razvoj v Belgradu

Letošnje leto se je zgradilo v Belgradu 768 novih hiš, naselilo se pa 19.000 prebivalcev. V nove zgradbe bi se moglo naseliti 12.000 oseb, brez stanovanja pa bi ostalo še 7000 oseb. Za bodoče leto pa je prijavljeno 3843 novih zgradb.

Čehoslovaška

Slovesen zaključek kongresa ruskih učenjakov v Pragi

PRAGA, 24. 18. t. m. se je slovesno zaključil praški kongres ruskih učenjakov. Slovesnosti so prisostvovali ministrski predsednik dr. Beneš, naučni minister Šrobar, župan dr. Baxa in vse polno zastopnikov čehoslovaških kulturnih organizacij. Predsednik kongresa prof. Lomšakov se je zahvalil predvsem dr. Benešu za vladno pomoč, v kateri vidi izraz čustvovanja vsega čehoslovaškega naroda. Kongres je sprejel obširno resolucijo, v kateri konstatira, da se je vršil kongres v imenu nad 400 ruskih učenjakov, raztresenih v 16 državah, ki protestirajo proti nekulturni politiki sovjetskega režima. Ruski učenjaki preživljajo neverjetne duševne muke, ki grozijo s fizičnim uničenjem. Končno je prof. Macon pozdravil ruske učenjake v imenu francoskih profesorjev in izrazil upanje, da bo kongres utrdil zvezo med slovanstvom in zapadom.

Važne izjave ministra Benča.

PRAGA, 25. V odseku za vnanje stvari je izjavil ministrski predsednik dr. Beneš, da je absolutno nemogoče dopustiti, da bi se v srednji Evropi ustanovil sistem, ki izziva anarhijo in večne vojne. Pristaši miru morajo vse storiti, da preprečijo povratek takih incidentov in da se kaznujejo krivci. Dr. Beneš je izjavil, da je Čehoslovaška vojaško in diplomatično pripravljena proti nevarnosti, ki preti srednji Evropi. Ukrene se vse potrebno za mirno likvidiranje spora, za končno ureditev vprašanja Habsburžanov in za razorožitev Ogrske.

Do danes je Čehoslovaška vedno delala na to, da bi se v srednji Evropi ustvarilo mirno ozračje ter da bi se mirnim potom uredili vsi spori.

Beneš noče preiskovati, ali ima ogrska vlada svoje prste v tej nevarni igri, vendar je gotovo, da je hotela ogrska vlada izkoristiti dogodke v Burgenlandu v protislovju z mirovnimi pogodbami, vsled česar je vlada sama kriva na tem, da je olajšala Karlovo podjetje.

Beneš odločno obsoja karliste, ki so v krogih Zveze narodov obtoževali Mali sporazum, da ovira mirni razvoj srednje Evrope. Namen te politike je bil omogočiti restavracijo habsburške dinastije na Ogrskem. Mali sporazum je na to izjavil Zvezi narodov in Zaveznikom, da bodo vsi taki poskusi naperjeni proti mirovnim pogodbam in proti evropskemu miru.

Minister je na to izjavil, da je on pravočasno opozoril švicarsko vlado, da Karel pripravlja nov državni udarec.

Beneš je naznanil, da so Italija, Francija in Anglija že protestirale v Budimpešti ter da ne obstoji med Čehoslovaško in Italijo nikako nesoglasje radi vprašanja Burgenlanda.

Mali sporazum, kakor najbolj prizadet v sedanjih dogodkih na Ogrskem, postopa sporazumno s zavezniki (t. j. z velikim sporazumom. Op. ur.)

Treba je v najkrajšem času likvidirati to vprašanje, da bo potem mogoče posvetiti se mirnemu delu.

Mobilizacija v Čehoslovaški.

PRAGA, 25. Predsednik čehoslovaške republike T. G. Masaryk je podpisal ukaz za mobilizacijo pehote, topništva, konjice in zrakoplovstva za letnike 1895-1901, za ostala orožja pa za letnike 1890-1901. Kakor prvi dan mobilizacije je določen 27. oktober t. l. (Generalnemu čehoslovaškemu konzulatu v Trstu ni od strani njegove vlade dospela do sedaj še nikaka naredba o tem, ali se tiče mobilizacija tudi tistih čeških državljanov, ki žive v inozemstvu, oziroma ki se v inozemstvu nahajajo na potovanju.)

Ogrska

KONEC KARLOVEGA POSKUSA. BIVŠI CESAR UJET IN ZAPRT V GRADU TOTIS PRI KOMORNU

BUDIMPEŠTA, 25. Kralj Karel in kraljica Zita sta bila ujeta blizu Komorna in sta sedaj zaprta v gradu Totis. Stražita ju dve četi vojaštva. Ostenburgove čete, ki so ščitile kraljev umik, so se predale in so tudi ujete.

BUDIMPEŠTA, 25. Potrjuje se vest, da so se pristaši kralja Karla razpršili na vse strani ter da so prepustile Karla vladnim četam.

DUNAJ, 25. Iz Budimpešte javljajo: Vlada je izdala ukaz, naj se grof Andrassy, dr. Gratz, Bakovszky, Lehar in drugi poglavarji legitimističnega gibanja aretirajo. Grof Andrassy je že bil aretiran. — Vodijo se pogajanja med ogrsko vlado in zastopniki zaveznikov in malega sporazuma glede nadaljne usode bivšega kralja.

BUDIMPEŠTA, 25. Rakovszky in dr. Gratz sta bila aretirana.

BUDIMPEŠTA, 25. Ogrski dopisni urad javlja: Šopronjski ustaši se umikajo v gorovje Czik. Zgube vladnih čet v bojih pretekle nedelje znašajo tri mrtve in 32 ranjenih. Poglavarji gibanja so tudi zapustili Karla in so zbežali. Bivši kralj je bil na zelo obziren način izročen v varstvo polkovniku Simenfalvy-ju.

Karel se je hotel rešiti s pogajanji

BUDIMPEŠTA, 24. Včeraj zvečer je prišel pogajalec Karlove stranke in je predlagal vladi, naj se sovražnosti ustavijo. Danes zjutraj so prišli Karlovi pogajalci v Toeroekdalint, kjer so se začela pogajanja. Odposlanca vlade sta bila ministra Kanya in admiral Sarczanyk. Kraljevima odposlancema dr. Gratzu in baronu Leharju sta naznanila pogoje Horthyjeve vlade. Kraljeva odposlanca sta vzela te pogoje na znanje ter sta obljubila, da bosta dala čim prej odgovor.

Ogrski dopisni urad odločno zanikuje vesti, ki pravijo, da se je en del vladnih čet pridružil bivšemu kralju.

Med pogajanji pa se je pokazalo, da so zahteve upornikov nesprejemljive in vladne čete so nadaljevale svoj pohod proti karlovcem.

DUNAJ, 24. Ogrski dopisni urad javlja: Zastopnik ogrske vlade je sporočil danes predpoldne bivšemu kralju pogoje ogrske vlade, ki so sledeči: 1. Brezpogojna odložitev orožja. 2. Vojaški svetovalci bivšega kralja pridejo pred vojno sodišče. 3. Čete bivšega kralja se razorožijo in proti njim se ne bo postopalo. 4. Kralj se mora za vselej odpovedati prestolu. 5. Bivši kralj bo interniran na Ogrskem, dokler se vsa zadeva končno ne reši. 6. Mesto stalnega prebivanja bivšega kralja in način njegovega odhoda z ogrskega ozemlja bodo določile države sporazuma. 7. Politični svetovalci bivšega kralja pridejo pred civilno sodišče. Dr. Gratzu je bilo poverjeno, da sporoči te pogoje kralju Kralu. Do dveh popoldne ni vlada dobila nikakega odgovora. Sledil je določen nastop vladnih čet, nakar so se uporniki v neredu umeknili proti Komornu.

Italija

Zadržanje Italije spričo Karlovega puča

RIM, 25. Agencija Stefani je objavila uradno noto, v kateri je rečeno, da je italijanska vlada, čim je izvedela za Karlov poskus, poslala svojim zastopnikom v inozemstvu točna navodila glede italijanskega stališča. Obenem je vlada stopila v stik z velikim in malim sporazumom ter je naznanila svoj namen strogo se držati trianonske pogodbe.

S tem je bilo italijanskemu zastopniku v Budimpešti omogočeno, da je lahko takoj postopal pri ogrski vladi skupno z zastopniki drugih zaveznikov. Medtem pa je bila vlada zraven tega v stalnih stikih z praško, belgrajsko in bukareško vlado. Minister za zunanje zadeve Della Torretta je opozarjal tudi ogrskega zastopnika v Rimu grofa Nemana na absolutno potrebo, da ogrska vlada napravi Karlovemu poskusu čim prej konec. Italijanski minister je izjavil ogrskemu zastopniku, da italijanska vlada ne more drugače kot biti solidarna z malim sporazumom in je dostavil, da se vsi zavezniki strinjajo, da se vzpostavitev Habsburžanov ne sme dopustiti.

Anglija

Lloyd Georgeva izjava o Karlovem puču

LONDON, 25. V odgovoru na neko vprašanje glede novega puča bivšega cesarja Karla je Lloyd George izjavil v doljni zbornici, da so vsi zavezniki trajno nasprotni povratku članov habsburške dinastije na ogrski prestol. Ogrska vlada — je dodal Lloyd George — je odgovorila na svarilo zaveznikov rekoč, da bivši kralj ne more izvrševati pravice vladarja in da bo moral brez odlašanja zapustiti deželo. V ta namen so že bili ukrenjeni primerni koraki.

Vlada in brezposelnost

LONDON, v oktobru. Znano vam je, da je Lloyd George predložil pred kratkim doljni zbornici obširen načrt za ublaženje sedanje krize brezposelnosti, ki razsaja na Angleškem v zelo hudi obliki. Brezposelnost, ki jo vidimo v deželi — je rekel Lloyd George v svojem govoru, ki ga je imel pri tej priliki — je najbrže najhujša, kar jih je doživela naša država v zadnjih 100 letih. Glede vzrokov tega nevarnega socialnega zla je Lloyd George poudarjal sledeči stavek iz svojega govora: »Vse se da razložiti z eno edino besedo: vojna«.

Nato je angleški ministrski predsednik razlagal, kako bi se po njegovem mnenju dalo pomagati. Ni nobenega dvoma — je rekel — da svet potrebuje anleške proizvode. Vse vprašanje je v tem, kako bi se to potrebovanje angleških proizvodov spremenilo v povpraševanje, a povpraševanje samo v plačilo. Tako je postavil Lloyd George vprašanje brezposelnosti na Angleškem. Toda ni ostal samo pri tem teoretičnem razlaganju, temveč je takoj povedal, kako se je treba vprašanja lotiti v čisto praktičnem pogledu. Gre tu za glavne črte predloga, s katerimi misli vlada priti na pomoč angleški industriji in zunanji trgovini. Kakšne narave bo ta pomoč? Država bo sprejela nase gotove nevarnosti, katerim so izloženi angleški izvozni trgovci in industrialci pri izvažanju v inozemstvo.

Angleška vlada je jamčila tudi prej za 85% vrednosti blaga, ki ga je angleška industrija izvažala v nekatere dežele. Ako bi prišlo res do tega, da dotični izvozni industrialec izgubi svojo tirjatev, tedaj velja določba, da se ta zguba razdeli med prizadetega industrialca in vlado. Pri tem je industrialec obvezan, da povrne državi le 42'5% jamčene cene, dočim trpi vso ostalo razliko država sama. To je bilo za angleške industrijalce in trgovce velika ugodnost, kakršne nimajo njihovi tovariši po poklicu v nobeni drugi državi. Kljub temu pa se izvozna trgovina ni popravila in brezposelnost je naraščala dalje z vznemirljivo naglico. Po besedah Lloyda Georgea samega znaša skupno število vseh brezposelnih na Angleškem že nad 1,750.000 oseb, ki jim mora vlada dajati običajno podporo za brezposelne.

Spričo tega neuspeha dosedanjih ukrepov za povzdigo industrije in izvozne trgovine je vlada sklenila ponuditi industrijalcem in trgovcem nove ugodnosti, ki so predmet novega Lloyd Georgevega načrta za pobijanje brezposelnosti. V tem novem načrtu predlaga Lloyd George, naj bi se dosedanje ugodnosti in olajšave za industrijo in izvozno trgovino znatno razširile. Predvsem bi država od sedaj dalje jamčila za vso ceno izvoženega blaga ter bi v slučaju popolne zgube zahtevala od izvoznika, da ji povrne samo 57'50%. Na drugi strani pa bi ta ugodnost ne veljala samo za izvoz v države s slabo valuto, temveč bi se raztegnila na izvoz v vse države z angleškimi dominioni vred. To pa še ni vse. Vlada bo jamčila tudi za posojila v vsakem slučaju, ko bo kaka javna ustanova, kaka občina, vlada kakega dominiona ali celo kaka tuja vlada iskala v Angliji posojilo in se bo obvezala da naroči železniški, poštni, brzojavni in drugi materijal pri angleški industriji. Zraven teh korenitih ukrepov predvideva Lloyd Georgev predlog tudi razna blažila v obliki podpor za brezposelne. Vlada bo potrosila še 10 miljonov šterlingov za razna javna dela, na katera bi se sprejel dober del brezposelnih; podpore se bodo zvišale od 15 na 25 šilingov na teden in slednjič misli vlada uvesti posebne davke za brezposelne, katere bodo plačevali podjetniki in delavci, ki imajo delo in zaslužek.

To je v glavnih črtah Lloyd Georgev načrt za povzdigo industrije in pobijanje brezposelnosti v deželi. Kakor se vidi, je ta načrt ogromen, kakor je na drugi strani ogromna tudi nevarnost, ki grozi angleški družbi in državi radi stalno napredujoče bede med mnogoštevilnim delavstvom te pretežno industrijske dežele.

Amerika

Sprejem zavezniških generalov

WASHINGTON, 24. Včeraj je predsednik Harding priredil pojedino v čast generalu Diazu, admiralu Beatty-ju in generalu Jacquesu.

Turčija

Neznatni boji pri Eski Sehru

CARIGRAD, 24. Neko uradno poročilo iz Angore od 22. t. m. pravi: Pri Eski Sehru delovanje pehote s strojnicami. Na fronti pri Afium Karahisarju se sovražnik utrjuje v bližini mesta.

Dr. Wilfan o vojaški dolžnosti

Na nedeljskem shodu v Prvačini se je dotaknil posl. dr. Wilfan tudi perečega vprašanja vojaške dolžnosti onih slovenskih mladeničev, ki so vsled rapalske pogodbe postali italijanski državljani. Njegov namen je bil objasniti svojo svoječasno tozadevno izjavo v razgovoru z vojnim ministrom Gasparottom, ko se je ta nahajal v Trstu.

Radi te izjave — je rekel posl. Wilfan — so ga nekateri po krivici smatrali za pristaša militarizma. Dr. Wilfan je potrdil, da se je on res tako izrazil, kakor je bilo poročano v časopisih in sicer, da ne more on v imenu svojih slovenskih volilcev zahtevati, da bi se oni osvobodili vojaške dolžnosti, kateri so podvrženi vsi italijanski državljani in dosledno tudi oni Slovenci, ki so — čeravno proti svoji lastni volji — vsled rapalske pogodbe postali italijanski državljani. Ako hočemo mi zahtevati — je povdarjal govornik — da nam dajo vse ustavno določene pravice, ne moremo zahtevati, da nas osvobode nekaterih dolžnosti. Sicer pa bi nam tako protivljenje tudi nič ne pomagalo, kar nam dokazuje slučaj s tirolskimi Nemci, ki so sedaj ravno tako kakor mi podvrženi vojaški dolžnosti, dasiravno so se njih zastopniki odločno izjavili proti temu. Seveda bi bila za nas dobrodošla taka izjema, toda vprašanje je, ali je tako izjemo mogoče doseči ali ne. Tirolski slučaj nam torej dokazuje, da bi bili mi zaman zahtevali tako izjemo in bi si bili s tem le pokvarili naše stališče nasproti rimski vladi.

Ker je priznal samo ob sebi umevno vojaško dolžnost, je bilo govorniku mogoče se potegniti za to, da se našim fantom zagotovijo razne ugodnosti, kakor službovanje v domači deželi in da se nasproti bodočim slov. vojakom vpošteva pravica slovenskega jezika ter da se podredijo načelnikom, ki bodo ž njimi občevali v slovenskem jeziku. In sploh bodo slovenski poslanci pri vsaki priliki lahko povdarjali, da zahtevajo za svoj narod vse ustavne pravice, ker se niso odrekli nobene in tudi ne najtežje dolžnosti, kakor je ravno vojaška dolžnost. Dr. Wilfan je povdarjal, da čeravno se to vprašanje ne tiče njega osebno, je vendar tudi on oče dveh sinov, ki sta italijanska državljana in bosta morala kakor vojaka služiti v italijanski vojski.

Kar se tiče vprašanja militarizma samega, je omenil govornik, da dati svoje soglasje za vojaško službo še ne pomeni biti pristaš militarizma. Vse države, ki imajo vojaško dolžnost, niso militaristične. Švica v prid domačinom slovanske narodnosti ima tudi vojaško dolžnost, ali vendar ne more nihče govoriti o švicarskem militarizmu. Tip militaristične države je bila pred vojno Pruska, kjer so bili generali oni, ki so neomejeno gospodovali in razpolagali z življenjem prebivalstva. Žalibog so tudi nekatere države sporazuma krenile po vojni po tej nevarni poti militarizma. Proti takemu militarizmu smo seveda vsi — je vzkliknil govornik — in ga bodemo ob vsaki priliki pobijali.

Na koncu svojega govora je dr. Wilfan povdarjal, da je imel on, ko se nasproti ministru Gasparottu ni izjavil proti vojni dolžnosti, pred očmi le praktične politične cilje, ker ni hotel izložiti svojega naroda, da bi mu vlada, kadar od nje zahteva svoje pravice, lahko odvrnila: ako vi ne priznavate vseh vaših dolžnosti, morate biti nekoliko bolj skromni, kadar zahtevate vaše pravice. Vse to naj upoštevajo zborovalci in naj potem doma trezno razsodijo, ali je govornik storil omenjeno izjavo z dobrim namenom ali ne in ali je s svojim postopanjem koristil svojim volilcem ali ne?

Zborovalci so stavili na to razna vprašanja, na katera je poslanec dr. Wilfan obširno odgovarjal.

O jezikovni rabi pri naših sodiščih

Poslanec dr. Wilfan je vprašal justičnega ministra, ali namerava odrediti, da se pri tržaških sodnih oblastvih (višjem deželnem sodišču, deželnem sodišču, trgovinskem in pomorskem sodišču, okrajnih sodiščih za civilne in kazenske stvari, obrtnem sodišču) vzdrži raba slovanskega (slovenskega in hrvatskega) jezika po še veljavnih določbah in da se v tem nič ne premeni, dokler se stvar ne uredi zakonodajnim potom.

Na to vprašanje je dospel te dni odgovor državnega podtajnika v justičnem ministrstvu Sanna Randaccio, ki se glasi: Zagotavlja se vprašujočemu poslancu, da se ni izdala nobena določba, ki bi branila etničnim manjšinam, vključenim v nove meje kraljevine, nabiti pred sodniki svoj jezik po pravilih, ki so prej obstojala in ki se na njih ni prav nič menjalo. Šesti oddelek okrajnega sodišča tržaškega, ki se peča z obravnavanjem pravd v slovanskem jeziku, še vedno deluje in nič se ni odredilo, kar bi moglo dovesti do njegove odprave. Treba je samo poskrbeti, da se nadomesti sodnik, ki je bil na čelu omenjenemu oddelku in je bil premeščen drugam.

Tako se glasi odgovor justičnega ministrstva. Ni dvoma, da se že veljavni predpisi o jezikovni rabi pri tržaških kakor tudi pri drugih sodiščih Julijske krajine niso premenili. Toliko sramežljivosti in spretnosti se lahko priznava italijanski vladi. Med tem pa ko se niso premenili predpisi o jezikovni rabi, se je pač premenila jezikovna raba sama in poslanec Wilfan zato tudi ni zahteval vzpostave predpisov, nego ohranitev rabe. Z ministrstvenim odgovorom je pribito, da so premembe v jezikovni rabi, ki so se pri naših sodiščih uvedle na škodo našega jezika, vse nezakonite. Pridržujemo te premembe dokazati v posebnem članku. Zares lepo spričevalo je izdalo justično ministrstvo našim sodiščem in na koncu konca — samemu sebi.

Dnevne vesti

Boljši stiki med nami so neobhodno potrebni. Ne zanašajmo se samo na organizacijo in ne omejujmo se samo na ustno občevanje z njenimi organi. Navadimo se pisati, koliko potov in časa se s tem štedi, koliko hitreje se lahko stvari rešujejo. Predvsem je pa v političnih vrašanjih potrebno, da se naši, kadar zvedo kaj zanimivega in važnega, ali si ne znajo sveta v eni ali drugi zadregi, takoj oglasijo, bodisi da stvar sporočijo našim listom, bodisi da vprašajo Pol. društvo »Edinost«. Kako je to potrebno, se je spet pokazalo pri »Piccolovem« lovu na udanostne izjave za slavnostno številko. Večina županov je čakala navodil, kakor da bi list ali vodstvo morala znati za stvar, tudi če je nihče njima ne sporoči; nekateri so se obrnili za mnenje na napačen naslov. Naj bi to prenehalo, naj bi se v takšnih stvareh navadili, takoj prijeti za pero, naznaniti stvar listom in vprašati politično vodstvo za navodila. Boljših stikov je treba, a pri tem je vsak poklican sodelovati. Zato pišite, poročajte in vprašujte, samo ne zanašajte se vedno na druge! — W.

Naslednik grofa Norisa. Pred nekoliko dnevi smo poročali, da je dosedanji tržaški izredni komisar grof Noris odstopil s svojega dosedanjega mesta. Po vesteh iz Rima je vlada že imenovala njegovega namestnika v osebi kom. Cavallieri-ja. G. Cavallieri je bil svoj čas komisar kr. vlade za pomožno akcijo povodom potresa v Avezzanu.

Ime Cavallieri je za Tržačane tuje, kakor je bilo tuje tudi ime Noris. Značilno je, da vlada ne najde med domačini Tržačani nobenega zadosti zanesljivega patriota, kateremu bi mogla poveriti mesto občinskega komisarja. Ali so se ji vsi tako hudo zamerili, ali pa misli vlada, da ni nihče drugi sposoben za vršitev naloge tržaškega župana razen komendatorjev, vitezev in grofov iz starega kraljestva? Kaj pravijo k temu tisti »branitelji tržaških moralnih in gmotnih koristi« Trsta, ki se tako razgrevajo in kričijo, ko gre za kako tudi najneznatnejšo drobtinico

Ali so jim takšne klofute všeč ali pa morajo molčati? Vsekakor se zahtevajo od tržaških Italijanov malo preveč občutni dokazi, da so dobri patrijoti.

Ako pojde tako naprej, bomo doživeli pri prihodnjih občinskih volitvah, da tudi postavno izvoljeni župan ne bo domačin Tržačan.

«Era Nuova» in «Piccolova» slavnostna številka. Včerajšnja «Era Nuova» je objavila prevod našega člančiča pod naslovom «Piccolova» slavnostna številka» ki smo ga objavili preteklo soboto in v katerem smo označili svoje stališče glede sodelovanja Slovanov za omenjeno «Piccolovo» številko ter smo se obenem postavili proti temu, da je uredništvo «Piccola» poklicalo na pomoč Generalni civilni komisarijat, da potom podrejenih komisariatov agitira pri županih slovenskih občin za sodelovanje.

Svojemu prevodu našega člančiča je «Era» dodala to-le pripombo: «Glede tega kar piše «Edinost» smatramo, da bi bilo prenagljeno dodati kak komentar. Ako bi hoteli komentirati članek slovenskega glasila, bi morali verjeti vsebini dotičnega članka. Priznavamo pa, da se nam stvar zdi preveč neverjetna, preveč gorostasna, da bi jo mogli verjeti, dasi nas z neke strani zagotavljajo, da so zares videli okrožnico, proti kateri se ugovarja.» Nato pravi «Era Nuova», da mora generalni civilni komisarijat na vsak način odrediti preiskavo, da se dožene, ali ni kak podrejen urad na svojo roko postopal in s tem zlorabljal svojo oblast.

Z ozirom na nevednost našega laškega tovariša moramo pripomniti, da je «Edinost» preresen list, da bi objavil kako takšno trditev, ne da bi bili prepričani o njeni resničnosti. Sicer pa danes radi postrežemo s točnejšimi navodi. **Naš poslanec g. dr. Wilfan je imel v svojih rokah eno tako okrožnico.** V njej je neki civilni komisar pozival nekega slovenskega župana, naj pošlje «Piccolu» zahtevane izjave, in se je pri tem skliceval na naredbo glavnega civilnega komisariata v Trstu. Ako še ni zadosti, lahko povemo tudi še kaj več.

Pomorska trgovina v Trstu. Po statistiki, ki jo objavljajo listi, je znašala tržaška trgovina po morju in po suhem v prvi polovici t. l. 14 in pol milijonov kvintalov, t. j. 1 milijon in 800.000 kvintalov manj nego v prvi polovici preteklega leta. To zmanjšanje odgovarja splošnemu nazadovanju gospodarskega življenja, ki je zapričelo v drugi polovici l. l. in traja še vedno.

Kar se tiče posebej pomorske tržaške trgovine, so važni sledeči podatki: Uvoz po morju je znašal v prvi polovici t. l. 6 miljonov kvintalov, t. j. za 200.000 kvintalov manj nego v prvi polovici prošlega leta.

Največ blaga se je po morju uvozilo iz Zedinjenih držav Sev. Amer., in sicer: 871.398 kvintalov žita, 646.244 kvintalov premoga, 242.417 kvintalov poluizdelkov iz železa, 134.858 kvint. mineralnega olja, 35.389 kvint. moke, železnih izdelkov, masti in sladkorja.

Na drugem mestu po veličini uvozenega blaga stoji Velika Britanija, odkoder se je pripeljalo po morju v Trst 771.366 kvint. premoga in le neznatne količine drugega blaga.

Iz stare Italije je prišlo semkaj po morju 214.350 kvint. premoga, 65.817 kvint, vina, 35.799 kvint. lesa, 33.605 kvint. kemičnih izdelkov, 33.463 kvint. žvepla. Precej važen je tudi dovoz blaga iz Kitajske, in sicer žita (363.093 kvint.) in oljnatih semen (134.562 kvint.). Iz Jugoslavije smo dobili po morju 188.902 kvint. cementa. Uvoz iz ruskih črnomorskih luk se je nasproti uvozu v prvi polovici lanskega leta povečal za 40.274 kvintalov in je obstojal v večini iz mineralnega olja (59.164 kvint.).

Jako neznaten je bil v dobi, o kateri govorimo (prva polovica t. l.), izvoz po morju, ki je znašal le poldrugi miljon kvintalov (nasproti 6 miljonom kvint. uvoza). Največ blaga se je izvozilo v staro Italijo in sicer: 146.597 kvint. lesa, 57.799 kvint. moke, 31.896 kvint. piva, 26.707 železa in izdelkov iz železa, 25.062 kvint. izdelkov iz lesa, 25.019 kvint. premoga in koksa, 22.301 kvint. žita, 20.886 kv. suhega sočivja.

Izvoz v Jugoslavijo obsega skoraj vse vrste trgovskega blaga; največ pa se je izvozilo lesa: 25.696 kvint., potem sladkorja: 17.290 kvint., kemičnih izdelkov: 16.951 kvint.; 12.031 kvint. kave in 9.729 kvint. riža. Zanimivi so še sledeči podatki izvoza po morju: 133.414 kvint. stavbinskega kamenja v Zedinjene države S. A.; 112.413 kvint. lesa na Grško; 39.837 kvint. lesa v Veliko Britanijo; 66.213 kvint. lesa v Malo Azijo; 52.206 kvint. lesa v Egipet; 14.953 kvint. lesa v Argentinijo in 14.104 kvint. lesa na Špansko.

Brodov je prispelo v našo luko v prvi polovici t. l. 4626 (1,232.417 ton), iz luke je pa odplulo v isti dobi 4594 brodov (2,474.332 ton obsega).

Češki narodni praznik. Češki konzulat v Trstu nam sporoča, da bodo dne 28. t. m. ob priliki češkega narodnega praznika uradi konzulata zaprti.

Poverjeništvo «Goriške Matice» v Trstu je v ulici S. Francesco 20, I. Uradne ure bodo danes in v soboto od 17—18 ter v nedeljo od 11—12 (zadnji krat!)

Gasilna društva, ki se niso odzvala pozivu «Edinosti» od 15. t. m. so naprošena, da čim prej pošljejo svoj naslov in podatke o društvenem delovanju in premoženju Političnemu društvu «Edinost» v Trstu Via S. Francesco štev. 20, da bo mogoče izdelati načrt in predprivave za eventualno gasilno zvezo.

Glasbeno-literarni večeri. Pripravljalni odbor kulturnega društva priredi 6. novembra v Škednju velik koncertni in recitacijski večer, pri katerem bo sodelovalo: gdč. Avrelija Sancin, ki bo pela Lajovica, Kogoja, Grbca in Škerjanca; zbor, ki nastopi z Lajovčevimi zbori; pianist Srečko Kumar, ki bo igral dve Mirkovi Jugoslovenski rapsodiji; — in A. Širok, ki bo recitiral Župančičeve pesmi. Vse glasbene točke tega večera so slovenske in za Trst popolnoma nove.

Dne 13. novembra ob 4. uri popol. bo glasbeno-literarni večer v Cerknem. A. Širok bo recitiral iz Cankarja, M. Peternel in Kumar bosta igrala Beethovnovo sonato, Kumar sam pa Beethovna, Chopina in Arnalda Gallierija. — Del čistega dobička bo za Cankarjev spomenik.

Dne 27. novembra se ponovi glasbeno-literarni večer z istim programom pri **Sv. Luciji, dne 4. decembra pa v Ajdovščini.** Pri zadnjih dveh večerih bo sodeloval namesto g. Peternela violinist Mirko Logar.

O priliki triletnice Cankarjeve smrti, t. j. **10. decembra bo v Škednju Cankarjev večer.**

Občni zbor Konsumnega društva v Rojanu se bo vršil v nedeljo, 30. t. m. ob **10. uri predpoldne** (in ne, kakor je bilo rečeno v včerajšnjem oglasu v »Edinosti« ob 5. uri popoldne.)

*** Slovenskim družinam v mestu.** Slovenske družine v mestu — **kakor tudi vse posamezнike** — opozarjamo na prelepe knjige «Goriške Matice», ki izidejo koncem novembra. Cena vsem trem knjigam je **samo pet lir.** — Naročila, oz. naročnino sprejema **(zadnji teden!!)** poverjeništvo «Goriške matice» (S. Francesco d' Assisi 20/I.) v **sredo** in **soboto** od 17—18, v **nedeljo** pa od 11—12.

Glasbena Matica. Jutri v četrtek bo ob 7. in pol zvečer odborova seja.

Iz tržaškega življenja

Izkopano človeško okostje v Banah pri Opčinah. Posestnik Ivan Badalič, lastnik hiše in polja v Banah pri Opčinah je obdeloval pred včerajšnjim zjutraj svoje polje, ki leži nedaleč od vasice. Pri kopanju je zadel z lopato v sumljiva. Kopal je dalje in kmalu izkopal celo človeško okostje.

Okostje je bilo še istega dne proti večeru prenešeno v mrtvašnico tukajšnje mestne bolnišnice . Okostje bo preiskala preiskovalna komisija. Sklepa se, da je bil človek, čigar okostje je odkril posestnik Badalič, pred dobrim letom umorjen in zakopan.

Tržaška burja. Burja, ki razsaja že dva dni po našem mestu, je zahtevala včeraj prve žrtve. In teh je devet. Imenujejo se: 11 letni Oskar Sniderščič, stanujoč na Vrdeli-Scoglietto št. 155, dobil pri padcu na levi roki; 66 letna Marija Juro, stanujoča v ulici S. Lazzaro št. 3, ranjena na rami; Ivanka Gona, iz ulice Marco Polo št. 4, ranjena na čelu in nosu; Josip Serovič, iz ulice D. Guerazzi, ranjen na kolenu; Antonija Sverza, stanujoča na Greti št. 223, več telesnih poškodb; Josip Comec in Aleks Castellani, ranjena na kolenu; Ana Santantonio in Ivan Machiolli, ranjena na čelu. Vseh devet ranjencev je dobilo prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje.

Samomor. 23 letni kotlar Peter Gallizini, stanujoč v ulici dello Sterpeto št. 4, se je zastrupil s karbolno kislino. Vzroki, ki so dovedli Gallizinija do tega koraka, niso znani.

Aretacija sleparskega bivšega narednika. Marijan Pazienza, (najbrž ni njegovo pravo ime) bivši narednik je krožil te dni po našem mestu, se izdajal za narednika in je opeharil dve tvrdki na zelo zvit način. Prvo tvrdko Mochovich je opeharil s ponarejenimi listinami za 2600 lir, a drugo tvrdko Roccetti di Jesi, pa za 517 kg usnja.

Sleparski bivši narednik je bil pred včerajšnjim zjutraj aretiran. Toda tičku se je posrečilo pozneje pobegniti. Policija ga vnovič zasleduje.

Sleparija za 28.000 lir. Karl Zattera, rodom iz Italije je opeharil pred par dnevi trgovca Ambroža Tommasinija za 28.000 lir. Policija zasleduje sleparja.

Vesti z Goriškega

Iz Vrtojbe. Kolesarsko društvo «Vrtojba» v Vrtojbi bo priredilo v nedeljo 30. oktobra javno kolesarsko dirko. Proga bo dolga 80 km in sicer bo sledeča: Vrtojba, Bilje, Volčjadraga, Prvačina, Rihemberg, Dolj. Branica, Gor. Branica, Manče, Vipava, Ajdovščina, Črniče, Ajševica, Št. Peter, Vrtojba.

Odhod dirkačev točno ob 12. uri. Maksimalen čas je določen 40 min. po prvodošlem. Kontrole bodo pri Mančah in na Ajševici. Dirkači, cem so zagotovljena krasna darila in sicer: I. se ne bodo upoštevali. Dirkačem zmagovalkateri se ne zglase pri omenejnih kontrolah, velika zlata svetinja, II. mala zlata, III. velika srebrna, IV. srebrna, V. srebrna. V maksimalnem času došli dobijo krasne diplome.

Pristop k dirki imajo vsi kolesarji (dirkači) pristojni v Julijsko pokrajino. Vstopnina k dirki 10 lir. Sprejema Turel Abel, v Vrtojbi. Zadnji čas vpisovanja je eno uro pred začetkom dirke.

Dirkači, kateri mislijo sodelovati, se prosijo, da se čim prej priglase, ker s tem olajšajo delo odboru. Dirka se vrši ob vsakem vremenu.

Po končani dirki se bo vršil zabavni večer s plesnim venčkom in s srečolovom ob sodelovanju domačega tamburaškega zbora. Darila se bodo razdeljevala ob 7. uri zvečer.

Društvo se obrača na cenjene tvrdke in vse prijatelje športa s prošnjo, ako bi hoteli prispevati s kakšnim darovi, pa tudi na lastnike avtomobilov in motornih koles, če je mogoče odstopiti za ta dan vozila brezplačno ali proti primerni odškodnini.

Podpirajmo z vsemi močni naše prvo probujeno in edino športno društvo na Goriškem.

Odbor.

Klub krščanskih socialistov priredi danes v sredo 26. oktobra 1921 l. četrto javno predavanje, v Gorici, pri Jelenu, ob 20. uri. Predava pesnik Bevk France o Goriški v slovenski liriki.

Pisatelj bo citiral tudi vrsto svojih še ne objavljenih pesmi.

Rojaki iz mesta in okolice, udeležite se predavanja v obilnem številu. Načelstvo.

Iz Štanjela. Naš g. nadučitelj A. Rojc je bil med celimi počitnicami v disciplinarni preiskavi. Njegova disciplinarna preiskava je obsegala 4 točki.

V prvi točki se mu je očitalo, da ni poučeval italijanščine v preteklem šolskem letu.

V drugi točki se mu je očitalo, da ni praznoval spodobno in pobožno narodnih praznikov.

V tretji točki se mu je očitalo, da je točil in pil nedacirano vino na dan volitev.

V četrti točki se mu je očitalo, da se je premalo priklonil pred nekim predstojnikom ob neki določeni priliki. To se zdi, da je bil največji prestopek.

Resultat vsega tega je pa sedaj ta, da so g. nadučitelja aretirali in se niti ne ve, kje ga imajo.

Iz Sela na Vipavskem. Selo pod Čavnom je znamenita vas. Od Gorice do Vipave je le eno gasilno društvo in to ravno v Selu, čeravno nimamo ne duhovnika ne učitelja in sploh ne nobene inteligence. Leta 1896. smo začeli pošiljati prošnje in parvila za lastno požarno zavarovalnico. Prošnja je šla od glavarstva v Gorici na namestništvo v Trst in na dunajsko ministrstvo. Po dolgem iskanju smo dobili črez tri leta odgovor, da takega društva vlada ne dovoli.

Potem smo začeli na svojo roko zbirati člane in leta 1912. ko smo zbrali približno 50 članov smo si ustanovili prostovoljno gasilno društvo in l. 1913 smo si naročili gasilnega inventarja za 1250 K. Gasilno društvo nam prav z uspehom služi, kar se je izkazalo že pri par požarjih, pri katerih je dobila požarna bramba pismeno zahvalo. Žal, da v nekem kraju ni bilo takoj vode na razpolago in je bilo gašenje otežkočeno. To je bilo v Črničah. To pa je dalo povod, da so sklenili tam občinarji, da zgradijo več reservoarjev za vodo, da bo voda v slučaju požara pri rokah. To bi lahko posnemali tudi v drugih vaseh.

Le žal, da se naše gasilno moštvo ne more zadosti zanimati za gasilne vaje, ker je preveč zaposleno tudi pri drugih društvenih vajah. Mnogo občinarjev pa je še zavarovanih pri drugih zavarovalnicah, nekateri pa sploh nikjer.

Mi potrebujemo torej vplivnega predavatelja, ki bi našemu ljudstvu pojasnil velik pomen požarnih brambi Druge občine v okolici pa bi morale kaj prispevati za našo požarno brambo, ki krvavo potrebuje gmotnih podpor za spopolnitev inventarja.

Ustanovitelj Anton Bavčar, v Selu št. 28.

Vesti z Notranjskega

Idrija. Po dolgem presledku je stopilo v soboto 15. okt. dramatično društvo v Idriji zopet s svojimi igralci na gledišči oder. Sploh je postalo društveno življenje v našem mestu zadnji čas precej živahno. Ker ima vsako izmed premnogih slov. društev v Idriji svoj dramatični odsek, se tudi igre pridno vrste druga za drugo. Pogrešamo pa pri vsem skupnega delovanja — edinosti. Vsaka društvena dramatična prireditev je obiskana skoraj izključno le od društvenih somišljenikov. In na ta način se razcepljejo slovenske moči. Dasi obstoji dramatično društvo v Idriji že dolgo vrsto let ter ima svoj lastni oder v rud. gledišču, se mora vendar, kakor čujemo, v zadnjem času precej boriti z igralnim osobjem. Manjka pač podjetnosti, požrtvovalnosti in pravega složnega delovanja. Če hočemo koristiti slov. stvari, ne zadostuje, da smo Slovani samo po jeziku, ne, treba je tudi malo požrtvovalnosti za dobro slovensko stvar. Žalibog, da opazujemo zlasti pri ženstvu boljšega sloja prav malo razumevanja v tem pregledu. Ne toliko besedi — za to pa več dejanja! In v tem znamenju se je rešila zadnja predstava dramatičnega društva v Idriji. Kakor smo pozneje izvedeli, so se igralci do končne prireditve večkrat menjavali, kar gotovo ni bilo v korist predstavi. Opazili smo radi tega tudi, da je bilo naštudiranje igre prav bliskovito in nekoliko površno. Uprizorila se je francoska burka »Nadzornik spalnih vozov«. Spisal Aleksander Bisson, poslovenil Fr. Govekar. Vsa igra je modernega francoskega, živahnega in dovtipnega značaja ter zahteva mnogo rednih vaj in tudi dobrega z vnemo nastopajočega osobja.

Ne pravimo, da se igralci v splošnem ne bi bili potrudili, podati uloge kar najboljše, vendar smo pogrešali pri vsej igri prave francoske — salonske živahnosti. Pretiho, deloma nerazločno govorjenje, mnogi presledki v posameznih dejanjih, so uplivali na občinstvo večkrat precej mučno, dasi se je šepetalec močno trudil, da bi spravil vse v hitrejši tir. Posamezne uloge so bile v rokah več ali manj izurjenih igralcev in začetnikov. Dasi nam nekatere maske niso ugajale, sta vendar vladala v dvorani med občinstvom veselost in smeh.

Konečno bi želeli, da bi se predstava začela točno po programu, kajti občinstvo le težko prenaša ¾ urne zamude. Salonski orkester je sviral med odmori prav dobro.

Gospodarstvo

— **Nova tovarna orožja v Kraljevem.** Jugoslovenski ministrski svet je dal glavnim delničarjem družbe «Omnium Serbe» koncesijo, da ustanovijo tovarno orožja v Kraljevem. Tovarna bo morala tekom enega leta začeti z obratom. Kot kavcijo za izvršitev te obveze je položila družba pri državni blagajni 6 miljonov francoskih frankov. Podjetje bo proizvajalo orožje in poljedelske stroje. Država je pri podjetju soudeležena z 51 odstotki.

Odprava posilnih sekvestrov. Kakor poročajo, se vrše sedaj pogajanja za odpravo prisilnih sekvestrov avstrijskih premoženjskih vrednot v Jugoslaviji. V prvi vrsti prihajajo v poštev žage in naprave za pridobivanje in izdelovanje lesu, ki jih sekvester ovira v njihovem razvoju. Belgrajski poslanci namerujejo v prihodnjem zasedanju narodne skupščine izprožiti razgovor o nepriličnostih, ki so se dogajale. Kot prvi uspeh pogajanj je smatrati odpravo posilne sekvestracije premogovnikov v Pliberku. Po zadobitvi prometne svobode je ta obrat kupila neka angleška družba.

Trgovska pogajanja Jugoslavije z Nemčijo. Pogajanja med Jugoslavijo in Nemčijo za sklep trgovske pogodbe se imajo skoraj zopet začeti. V vseh načelnih vprašanjih je dogovor že dosežen, vendar so se pogajanja pred podpisom izgotovljenih zapisnikov prekinila, tako, da gre sedaj le za nekatera dopolnilna dela. V gospodarskih krogih Jugoslavije želijo, da bi čim prej prišlo do urejenih odnošajev z Nemčijo.

Nov obrtni zakon v Jugoslaviji. Ministrstvo trgovine pripravlja nov obrtni zakon, ki bo veljal za vso državo.

Cene žita v Bački. Pšenica se kupuje po 1085—1110, rž 880—925, ječmen za krmo 930, oves 800, koruza (nova) 700, moka nularca 1540. Cene rastejo dan na dan. Povpraševanje je veliko.

— **Lombardiranje obveznic jugoslovenskega investicijskega posojila.** Upravni odbor jugoslovenske Narodne banke je sklenil dovoliti, da se 7odstotne obveznice notranjega investicijskega posojila lombardirajo. Tudi provizorična potrdila o tem posojilu se sprejemajo. Obveznice notranjega posojila se lombardirajo za 75 odstotkov nominalnega zneska, tečajna vrednost obveznic se obrestuje po 6 odstotkov.

Borzna poročila.

Tečaji:

Trst, dne 25. oktobra 1921.

Jadranska banka	175
Cosulich	337
Dalmatia	215
Gerolimich	1565
Libera Triestina	566
Lloyd	1390
Lussino	700
Martinolich	137
Oceania	255
Premuda	345
Tripcovich	286
Ampelea	615
Cement Dalmatia	314
Cement Spalato	265

Tuja valuta na tržaškem trgu:

Trst, dne 25. oktobra 1921.

ogrske krone	3.40— 3.60
avstrijsko-nemške krone	—.85— —.95
češkoslovaške krone	26.75— 27.50
dinarji	36.50— 37.50
leji	18.25— 19.25
marke	15.50— 16.50
dolarji	25.20— 25.50
francoski franki	184.85—185.50
švicarski franki	470.——474.—
angleški funti papirnati	100.——100.50
angleški funti, zlati	118.——120.—
napoleoni	96.25— 96.75

SPALNE SOBE, svetle, iz bukovega, orehovega in jesenovega lesa po zmernih cenah. Skladišče via Udine 25. 1964

NOVE POSTELJE za L 95.—, vzmeti L 70.—, žimnice L 50.—, ponočne omarice, umivalniki, chiffoniers, omare, pohištvo za sobo in kuhinjo. Prodajo se tudi posamezni kosi. Via Fonderia 3. 1935

SREBRNE KRONE plačam nad 2 liri komad; zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Tovarna srebrnine Alojzij Povh, Piazza Garibaldi št. 2. 1932

TESTENINE, vino, vermut, marsala, tropinovec, konjak, rum, crema-marsala, Fernet-Branca, janež, menta, Strega, čokolada, biškoti, sladkor, karbid, sirupi, vse v zalogi Avgust Pavanetto v Sežani št. 143. 1922

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 38

ZLATO in srebrne krone plačam več kot druga kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 44

Avtomobilna črta Trst - Volosko - Reka

Urnik od 1. julija 1921

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	7.—	Trst (P. Oberdan)	12.—	28.35
3.80	7.40	Bazovica	11.25	25.05
6.90	8.10	Kozina-Herpelje	11.—	22.35
7.50	8.15	Tublje	10.50	0.45
8.75	8.25	Materija	10.40	20.0
9.45	8.35	Markovščina	10.30	18.70
10.20	8.45	Gradišče	10.20	17.85
11.05	8.50	Obrov	10.10	16.95
12.—	9.—	Hrušica	10.05	16.05
13.—	9.10	Podgrad	10.—	15.85
13.55	9.15	Račice	9.55	14.25
14.55	9.30	Starad	9.45	13.25
16.15	9.45	Pasjak	9.15	11.65
16.75	9.50	Šapjane	9.05	11.05
17.75	10.—	Rupa	8.50	10.—
20.50	10.20	Permani	8.30	7.25
21.60	10.30	Jurdani	8.20	6.15
22.25	10.35	Jušići	8.05	5.4
23.—	10.45	Matulje	8.—	4.
25.85	11.— (odhod) 11.15 (odhod)	Volaska-Opatija (trg)	7.30	3
28.35	11.45	Reka (Trg L. Ballisti)	7.—	—

Trst-Podgrad

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—.—	16.30	Trst (P. Oberdan	9.30	13.—
3.80	17.10	Bazovica	9.—	10.20
6.90	17.35	Kozina-Herpelje	8.40	7.50
7.50	17.50	Tublje	8.25	6.60
8.75	18.—	Materija	8.15	5.35
9.45	18.10	Markovščina	8.05	3.85
10.20	18.20	Gradišče	7.50	3.—
11.05	18.25	Obrov	7.45	2.10
12.—	18.30	Hrušica	7.40	1.20
13.—	18.40	Podgrad	7.30	—.—

Dražba.

V nedeljo, dne 6. novembra 1921., ob 1. uri popoldne, se bo prodajala

na javni prostovoljni sodni dražbi

na licu mesta v Vel. Žabljah pri Ajdovščini hiša št. 80 in vrt pri hiši, za najmanjši ponudek 30.000 L. Hiša je nova, enonadstropna s podstrešjem, s petimi sobami, večjo dvorano, leži tik ob cesti in je primerna za kakoršnokoli obrt. 870

ZOBE umetne, pokvarjeno zobovje kupujem po visokih cenah. Via Mazzini 47, II. Ostanem v Trstu le 4 dni.

Urarna in zlatarna
FRANCESCO BUDA
Trst, Via Scalinata št. 1
sprejema vsakovrstna popravila. — Cene vedno najnižje. 41
Kupuje srebrne krone.
Pozor na naslov! Pozor na naslov!

KRONE,
srebro in zlato 893
kupujem po zvišanih cenah
ter plačujem 5 st. več kot drugi
Via Pondares 6, I. desno.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom,
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca štev. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Št. telef. 25-67.

PODLISTEK

René Thévenin.

Železni mlik

Gospodar je bil v smrtni nevarnosti vsled razburjanja in ran in nekoliko so morali odvračati njegovo smrt. Sedaj pa je bil rešen po zaslugi negovanja in požrtvovalnosti hčere, energije in znanja tovariša. Spominjal se je strašne žaloigre in je izpraševal hčer in znanstvenika.

— Quiterio le — tako je razlagal Mavricij Tarnier — storil vse. Brez njega bi bila izgubljena vsaka nada v rešitev. Tvegajoč svoje življenje je dokazal svojo vzvišeno udanost!...

— Da — je pridodal Peter Desroches —. V njem je bilo junaštvu priprostih ljudi, ki se povsem žrtvujejo za tiste, katere ljubijo. Za večno bom slavil njegov spomin. Njemu se imam zahvaliti za srečo, da sem našel svoj zaklad. Za hvaležnost mojo ni izraza!

— Quiterio! — je šepetala mladenka. Uboga, draga duša, plemenita in velika!

Rekši to je poveznila obraz in tople solze so blestele v njenih očeh.

Potegnil je veter in je pognal megle proti vrhu gore, vmes so sevali bliski, dočim se je iz odprtine prepada dvigalo globoko tulenje, neprestan ropot. Čeprav je bilo opoludne, se je mračilo. Zemlja se je tresla.

Gospodar je izpregovoril zopet:

— Ali, kako vendar je Quiterio poznal skivnost železnih »stvari«? In kje si je pridobil to strašno znanost?

— On ni poznal nikake skrivnosti — je odgovoril Mavricij Tarnier. Ali, meni je dal možnnost, da sem jo razkril. Ubogi Indijanec je poznal stvari, o katerih si mi nismo nič domnevali. Ko sva se povrnil v mesto, me je odvedel v neko vrst svetišča, kjer so bili mogočni stroji, a ni bilo znano, čemu se rabijo. Proučil sem jih in razkril njihovo delovanje in s tem sem mogel dati materiji življenje. Med tem je Quiterio udrl v vrste in šel proti gromadom. Med orjaškim bojem je rešil ujetnico.

— Ali, kako ste mogli priti v prostor strojev, ne da bi vas bili opazili?

— Vrata so čuvale železne »stvari«, ali imeli sva sredstvo, ki jim je preprečilo delovanje. Ljudi se nama ni bilo več bati, kajti, ko sem za Quiterijem vstopil jaz, so bili tam samo mrtvi.

Potegnila je še črnejša sapa, polna plamenov. Zrak je bil dušljiv, ali bilo je kakor da se nobeden treh beguncev ni zavedal tega.

Mladenka je prijela Mavricija Tarnierja za roke in je rekla:

— Niste mi povedali vsega. Molčite o nevarnostih, ki ste jih vi prestali in premagali zame!

— Kaj za to! — je vskliknil profesor. — Glavno je, da se je posrečilo. Za vas bi bil dal več, nego svojo kri in več, nego svoje življenje.

Njuni pogledi so se srečali v globok ganljiv pogled, poln izraza.

Res je bilo. Kaj je pomenjala žalostna minolost, ko se imata združiti za vedno! Nisem se obotavljal — je nadaljeval Mavricij Tarnier — in pripravljen sem bil storiti več, nego žrtvovati samega sebe: nisem se plašil tudi zločina. Vse nesrečnice, ki so bile z vami, sem poslal v smrt, ker nisem mogel rešiti njih in vas.

—Uboge tovarišice moje! — je šepetala mladenka žalostno. Pomagale so mi in so pogumno prebijale dolge ure osamljenosti in trpljenja. Počivajo v miru, dočim jaz...

Ni mogla nadaljevati, ker jo je dušilo ihtenje.

Ali niso bile posvečene smrti? — je rekel gospodar. — Vi niste storili nič druzega, nego da ste skrajšali njih mučeništvo.

— Jaz si ne očitam ničesar — je rekel Mavricij Tarnier enostavno — čim je šlo za vas in imel nisem nobenega drugega sredstva!

In res je njegova energična volja rešila stvar s hladnim dokazovanjem, podprtim kakor kak znanstveni dokaz. Uvažujoč elemente moralnega problema je njegova razsodna vest zaključila tako-le:

— Življenje kakega ljudstva za življenje enega bitja, tisoč ekzistenc za kako ljubljeno ekzistenco! Ali je bilo potrebno? Morda...

In njegovo žalost in njegovo neskončno usmiljenje se ni vmešavalo nikako kesanje.

MALI OGLASI

REPETICIJE v vseh šolskih predmetih, pripravljanje za izpite. Uredništvo «Scientia» Foscolo 2. 1969

BIOLOGIJA, antropologija, astronomija, filozofija, posebni tečaji. Uredništvo «Scientia» Foscolo 2. 1970

ROMUNSKA KORUZA, rudeča «Colariox», po L 95.— kvintal franko skladišče Trst se dobi pri Karolu Wiederwohl v Trstu Via XXX ottobre (Caserma) št. 3, II. nadstr. 1968

ŠVEDSKE KAPLJICE, domače zdravilo za želodec, v lekarni v Sežani. 53

STRUP za lisice, podgane in miši prodaja lekarna v Sežani. 53

TRBOVELJSKI premog za peči in štedilnike L 32.— za 100 kg. Cocks iz tržaške plinarne L 40.— za 100 kg. Daniele Pillin, Coronco štev. 25, telefon 13-06. 1967

SREBRNE KRONE plačam po L 2'05. Povh Albert, urar, via Mazzini št. 46. 1934

PROSI SE JAKOB STARC, TRGOVEC IZ GORICE, da naznani svoj natančni naslov tekom 14 dni Semiču Francu, Slikote 3 pri Ajdovščini. 1949